

Dansk Resumé

Arbejdsbetinget eksem er den hyppigst anerkendte erhvervssygdom i Danmark og mange andre vestlige lande. Arbejdsbetinget eksem er kontakteksem forårsaget eller forværret af eksponering over for irriterende eller allergener på arbejdspladsen. Almindelige irriterende, der forårsager arbejdsbetinget eksem, omfatter vådt arbejde, sæber, fødevarer, opløsningsmidler og skæreolier, mens gummikemikalier, konserveringsmidler, hårfarver, planter og metaller er blandt de mest almindelige allergener på arbejdspladser. Visse erhverv, såsom frisører, rengøringspersonale, køkkenarbejdere og metalarbejdere, har en højere risiko for at udvikle arbejdsbetinget eksem end andre. Der er behov for aktuel viden om de nuværende incidens rater (IR) for arbejdsbetinget eksem i disse og andre højrisikoerhverv, samt information om udviklingen i IR over de seneste år, for at kunne vurdere effekten af tidligere forebyggelsesstrategier og identificere potentielle nye risikoerhverv.

Arbejdsbetinget eksem debuterer ofte tidligt i arbejdslivet (ofte under uddannelsen), og er mere udbredt hos kvinder end mænd (ratio 2:1), desuden er arbejdstagere med atopisk eksem særligt sårbare over for at udvikle arbejdsbetinget eksem. For at kunne målrette forebyggelsesindsatsen mest effektivt, er det derfor nødvendigt at identificere de erhverv, der involverer de yngste arbejdstagere, der får diagnosticeret arbejdsbetinget eksem. Derudover mangler der viden om de langsigtede konsekvenser af arbejdsbetinget eksem blandt unge.

Det tyske arbejdsskadeforsikringsinstitut implementerede i 2005 et omfattende flertrins forebyggelsesprogram som svar på det stigende antal sager om arbejdsbetinget eksem i Tyskland. I dette program modtager arbejderne hurtig og højt specialiseret tværfaglig udredning, behandling, samt undervisning i hudbeskyttende adfærd kort efter første mistanke om arbejdsbetinget årsag til arbejderens eksem. Ingen lignende intervention er tidligere blevet afprøvet i Danmark.

Denne afhandling består af fire studier:

1. Det første studie havde til formål at undersøge de aktuelle IR for arbejdsbetinget eksem i høj-risiko erhverv, udviklingen i IR i de samme brancher, samt at identificere erhverv, der involverer de yngste arbejdstagere med arbejdsbetinget eksem. Vi modtog data fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring over alle anerkendte tilfælde af arbejdsbetinget eksem i Danmark i perioden 2007-2018, samt data fra Danmarks Statistik over antallet af ansatte i de

forskellige erhverv i samme tidsperiode. Ud fra denne data, beregnede vi IR'erne i de 28 mest berørte erhverv og sammenlignede IR'erne mellem de to tidsperioder 2007-2012 og 2013-2018. Vi observerede de højeste IR blandt frisører og kosmetologer, bagere, tandlæger og tandplejere, vindmøllefremstillere og slagtere. Desuden fandt vi et markant fald i IR i flere erhverv – mest udtalt blandt frisører og kosmetologer og vindmøllefremstillere, mens daginstitutionsarbejdere havde en stigning i IR som de eneste. Den laveste medianalder ved anmeldelsen af det arbejdsbetingede eksem blev observeret blandt bagere, erhvervsskoler og frisører og kosmetologer.

2. Det andet studie undersøgte de langsigtede konsekvenser af arbejdsbetinget eksem blandt unge arbejdstagere. Forskningsgruppen udviklede i forbindelse med studiet et spørgeskema rettet mod unge arbejdstagere med tidligere anerkendt arbejdsbetinget eksem i perioden 2010-2019. Spørgeskemaet blev sendt til 6251 arbejdstagere, der var under 35 år på tidspunktet for anmeldelsen (svarprocent 47%). Blandt respondenterne havde flertallet stadig alvorlig eksem, og 42% rapporterede jobtab pga. af deres arbejdsbetingede eksem. Derudover var deres livskvalitet negativt påvirket.
3. Det tredje studie omhandlede samfundets omkostninger og de individuelle erhvervsmæssige konsekvenser af arbejdsbetinget eksem. Vi kombinerede data fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring over alle anerkendte tilfælde af arbejdsbetinget eksem i Danmark mellem 2010 og 2015 med data fra det Danske Register for Evaluering af Marginalisering (DREAM) hos Danmarks Statistisk, omkring modtagne overførselsindkomster i årene optil og efter anmeldelsen. Vores analyser viste, at arbejdstagere med arbejdsbetinget eksem arbejdede færre timer per måned og modtog overførselsindkomst i flere uger i perioden efter anmeldelse sammenlignet med perioden optil anmeldelsen.
4. Det fjerde og sidste studie undersøgte gennemførligheden og effekten af en intervention inspireret af det tyske forebyggelsesprogram i en dansk kontekst. På grund af de strukturelle forskelle mellem det danske og tyske sundhedsvæsen og arbejdsskadeforsikringssystemer, måtte interventionen tilpasses det danske hospitalsvæsen. Interventionen inkluderede hurtig konsultation med en hudlæge, gennemgang ved kemiingeniør af de kemikalier arbejdstageren var udsat for i sin dagligdag, udvidet allergitest, undervisning i hudbeskyttende adfærd og standardiseret behandling. Effekten af interventionen blev vurderet vha. et spørgeskema ved baseline og opfølgning efter 3 måneder. Vi observerede, at sværhedsgraden af arbejdsbetinget håndeksem eksem var statistisk signifikant lavere i

interventionsgruppen sammenlignet med kontrolgruppen ved opfølgningen efter tre måneder.

De kendte højriskoerhverv fortsætter med at dominere statistikerne over arbejdsbetinget eksem, med nogen positiv udvikling blandt, blandt andre frisører og kosmetologer og vindmøllearbejdere, mens daginstitutionsarbejdere har oplevet en stigning i antallet af arbejdsbetingede eksemer over den undersøgte 12-års periode. Vi fandt, at arbejdsbetinget eksem blandt unge arbejdstagere havde alvorlige langsigtede konsekvenser i form af vedvarende svære eksemsymptomer, erhvervsmæssige konsekvenser såsom jobtab, arbejdsløshed samt en forringelse af livskvaliteten. Derudover fandt vi en statistisk signifikant nedgang i antal månedlige arbejdstimer og en stigning i modtagne overførselsindkomster i årene efter anmeldelse af OCD. Disse resultater indikerer et behov for at implementere yderligere forebyggende tiltag i højriskoerhverv i Danmark for at reducere forekomsten af arbejdsbetinget eksem, samt tertiære forebyggelsesstrategier for at mindske konsekvenserne af arbejdsbetinget eksem, især blandt de yngre arbejdstagere. De første resultater fra undersøgelsen af effekten af et interventionskoncept inspireret af den tyske forebyggelsesindsats har været positive, og viser en reduceret sværhedsgrad af arbejdsbetinget håndeksem efter tre måneder sammenlignet med kontrolgruppen. Dette resultat antyder, at en lignende forebyggende strategi potentielt kunne være gavnlig og er værd at overveje for fremtidig implementering i Danmark.